

DOHARUNDAN OCH JORDBRUKET

Doharundan är den senaste rundan i WTO:s handelsförhandlingar. Den lanserades 2001 och blev startskottet för nya jordbruksförhandlingar: WTO-medlemmarna åtog sig att avsevärt förbättra marknadstillträdet och gradvis avskaffa alla former av exportsubventioner och allt handelssnedvridande inhemskt stöd, samtidigt som vederbörlig hänsyn skulle tas till utvecklingsländernas behov av att ges särskild och differentierad behandling.

RÄTTSLIG GRUND

Artiklarna 207.3 och 218 i EUF-fördraget.

Ramen för de pågående jordbruksförhandlingarna fastställdes genom artikel 20 i jordbruksavtalet från Marrakech. I enlighet med denna artikel bekräftade Världshandelsorganisationens (WTO) medlemmar att minskningen av jordbruksstödet och jordbruksskyddet var en fortlöpande process som skulle genomföras gradvis. Det fastslås dessutom i artikel 20 d att man i dessa förhandlingar bör ta hänsyn till icke-handelsrelaterade frågor (såsom miljöskydd, en tryggad livsmedelsförsörjning, landsbygdsutveckling, djurvälstånd m.m.) och till en särskild och differentierad behandling av utvecklingsländerna.

DOHARUNDAN: FRÅN CANCÚN TILL BUENOS AIRES

Det var vid WTO:s fjärde ministerkonferens i Doha i Qatar i november 2001 som Doharundan inleddes (som även kallas utvecklingsagendan från Doha).

A. Från Cancún till Buenos Aires

Sedan dess har få av de överenskomna tidsfristerna hållits. Ministerkonferensen i Cancún 2003 slutade med ett misslyckande. Detta berodde på flera faktorer, särskilt bristen på politisk vilja bland medlemmarna att närma sig varandras ståndpunkter men också den konflikt som omgav "Singaporefrågorna", det vill säga handel och investeringar, konkurrenspolitik, insyn i offentliga upphandlingar och underlättande av handel. Även om jordbruket var det största hindret bidrog även utvecklingsländernas vägran att diskutera Singaporefrågorna på ett avgörande sätt till konferensens misslyckande.

Processen återupptogs i början av 2004 och utmynnade i ett rambeslut i WTO:s allmänna råd, där nyckelprinciperna för "förhandlingsvillkoren" fastställdes. Genom detta beslut ströks dessutom tre av de s.k. Singaporefrågorna från Dohautvecklingsagendan. Meningskiljaktigheterna mellan medlemmarna kunde

minskas ytterligare under ministerkonferensen i Hongkong i december 2005. Omarbetade förslag till villkor lades slutligen fram 2008 som ett slags utkast till ett slutligt avtal som skulle ingås i Genève. "Juli 2008-paketet" (TN/AG/W/4/Rev.3) avsåg följande punkter:

a. Internt stöd

- Det "interna övergripande stödet med handelsnedvridande effekter" (gul box + blå box + de minimis-bestämmelse) (se faktablad [3.2.7](#)) skulle minska med 75–85 % för EU, med 66–73 % för USA och Japan och med 50–60% för övriga medlemmar (på fem år för industriländerna, på åtta år för utvecklingsländerna). Det skulle omgående innebära en minskning med 33 % för USA, EU och Japan och med 25 % för övriga.
- Den "gula boxen" (eller AMS, aggregerat stödmått) (se faktablad [3.2.7](#)) skulle minska totalt med 70 % för EU, med 60 % för USA och Japan och med 45 % för övriga. För priserna och stödet per produkt skulle ett tak fastställas, som skulle motsvara genomsnittet för stödet inom den gula boxen för perioden 1995–2000.
- Den "blå boxen" (se faktablad [3.2.7](#)) skulle begränsas till 2,5 % av produktionen för industriländerna och till 5 % för utvecklingsländerna, med ett tak för varje produkt. (Observera att dessa inte längre gäller.)
- "De minimis-bestämmelsen" (se faktablad [3.2.7](#)) skulle ha kvar ett tak på 2,5 % av produktionen (denna gräns ligger nu på 5 %) för industriländerna och på 6,7 % (nu 10 %) för utvecklingsländerna (dock ingen minskning om stödet huvudsakligen gäller självhushållsjordbruk).
- Villkoren för den "gröna boxen" (se faktablad [3.2.7](#)) skulle bli strängare.

b. Marknadstillträde

- Tullavgifterna skulle sänkas enligt en formel som innebär större sänkningar för höga tullavgifter. För industriländerna skulle sänkningarna variera från 50 % (för tullavgifter som understiger 20 %) till 70 % (för tullavgifter som överstiger 75 %), med en genomsnittlig minimisänkning på 54 % för industriländerna och på mellan 33,3 % och 44–48 % för utvecklingsländerna. De minst utvecklade länderna skulle undantas från alla tullsänkningar.
- "Känsliga produkter" (för alla länder) och "särskilda produkter" (för utvecklingsländerna) skulle omfattas av mindre sänkningar. Sänkningarna för känsliga produkter skulle dock kunna kompenseras genom förmånstullkvoter, och de särskilda produkterna skulle kunna undantas från alla tullsänkningar.
- Den "särskilda skyddsklausulen" (se faktablad [3.2.7](#)) skulle gradvis avskaffas i industriländerna. Utvecklingsländerna skulle få en ny särskild skyddsmekanism för 2,5 % av tullpositionerna, vilket skulle medge tillfälliga tullhöjningar för att hantera importökningar och prissänkningar.

c. Exportkonkurrens

- Exportstödet (se faktablad [3.2.7](#)) skulle avskaffas före utgången av 2013, däribland dolda subventioner i form av exportkrediter, bestämmelser om statliga exporthandelsbolag och livsmedelsbistånd i andra situationer än nödlägen.

Den 6 december 2008 lade ordföranden för jordbruksförhandlingarna fram sitt senaste omarbetade förslag till "villkor". På denna grundval valde man vid den nionde ministerkonferensen på Bali i december 2013 ut vissa jordbruksfrågor i syfte att upprätta partiella avtal. Till sist lyckades man nå en överenskommelse vid den tionde ministerkonferensen i Nairobi i december 2015.

B. Nairobipaketet (2015)

Ministerkonferensen i Nairobi antog fyra nya jordbruksbeslut om följande:

- Exportkonkurrens: Beslutet innebär att exportstödet sammanförs med andra typer av instrument som kan snedvrیدا konkurrensen. Industrieländerna är skyldiga att avskaffa exportstödet omedelbart (utom vissa subventioner av bearbetade produkter, som skjutits upp till 2020). Även utvecklingsländerna ska avskaffa alla former av exportstöd senast 2023. Avtalet gör att man kan gå snabbare fram med sloandet av bomullssubventioner.
- Offentlig lagerhållning för försörjningsberedskapsändamål i utvecklingsländer: Efter påtryckningar från G33 (se nedan) kom WTO:s medlemmar vid ministerkonferensen på Bali överens om att inte vidta rättsliga åtgärder mot dessa program för försörjningsberedskapsändamål. Den nya texten innebär att denna ordning förlängs fram till dess att en permanent lösning har hittats.
- Bomull: Det nya avtalet stipulerar att industrieländerna ska bevilja tull- och kvotfritt marknadstillträde för bomullsexporter från de minst utvecklade länderna från och med den 1 januari 2016. Liknande åtaganden ska senare göras även av utvecklingsländerna, inte minst Kina.
- Särskild skyddsmekanism för utvecklingsländerna: Länder som exporterar jordbruksprodukter (såsom Australien, Brasilien och USA) har alltid motsatt sig att utvecklingsländer ens tillfälligt höjer tullarna som svar på plötsliga importökningar eller prissänkningar. Det nya beslutet ger dessa länder rätt till en särskild skyddsmekanism baserad på tröskelvärden som beror på de importerade kvantiteterna och priset.

Vidare har Nairobipaketet förenklat reglerna om förmånsursprung för de minst utvecklade länderna och förlängt det nuvarande undantaget för tjänster i dessa länder (till och med den 31 december 2030).

Nairobikonferensen innebar ett nytt förhållningssätt i handelsförhandlingarna, där företräde nu ges åt partiella avtal. I ministerförklaringen medgavs även att WTO-medlemmarna var oeniga i frågan om fortsatta handelsförhandlingar inom ramen för Dohastrukturen.

C. Buenos Aires (2017)

Även om den 11:e ministerkonferensen i Buenos Aires (10–13 december 2017) var tänkt att göra betydande framsteg när det gäller Dohaagendan, gav den i slutändan mycket magra resultat. Dessa bestod av ett simpelt åtagande att fortsätta arbetet med ett antal frågor, bland annat inom jordbruk (utan att fastställa exakta arbetsprogram), och olika uttalanden av grupper av länder i frågor av gemensamt intresse.

WTO-AKTÖRERNAS POSITIONER: LÄGESRAPPORT

- EU har alltid förespråkat ett multilateralt handelssystem, som är mer marknadsinriktat, men som säkrar den sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarheten. EU hänvisar till de insatser som gjorts när det gäller nationella stöd (reformerna av den gemensamma jordbrukspolitiken; se faktablad [3.2.3](#)) och marknadstillträde (initiativet ”allt utom vapen”; se faktablad [5.2.3](#)). EU har upprepade gånger bekräftat sin önskan att uppnå balans i den fortsatta reformen av jordbrukshandelssystemet genom att garantera särbehandling för utvecklingsländerna och särskilda åtaganden för känsliga produkter samt genom att uttryckligen ta upp icke-handelsrelaterade frågor. EU:s senaste initiativ var ett gemensamt förslag tillsammans med Brasilien om att nå en överenskommelse om ändringar av bestämmelserna om inhemskt jordbruksstöd och att lösa frågan om offentlig lagerhållning, som lades fram inför den 11:e ministerkonferensen i Buenos Aires i december 2017. Konferensen misslyckades med att nå en överenskommelse om att begränsa inhemskt stöd och handelskommissionär Cecilia Malmström har offentligt beklagat att man inte lyckades åstadkomma något multilateralt resultat och har krävt en kraftansamling inför nästa ministerkonferens 2020 (MC 12, som hålls i Kazakstan i juni 2020).
- Förenta staterna har intagit en mycket kritisk inställning till multilaterala frågor och har sedan Trumpadministrationen tillträdde vänt ryggen åt globala styrprocesser (främst WTO och Parisavtalet om klimatförändringar från december 2015 – COP21). De uteblivna framstegen vid den senaste ministerkonferensen i Buenos Aires sägs bero på Förenta staternas vägran att överväga möjligheten att införa en permanent lösning på frågan om offentlig lagerhållning, vilket har fått andra WTO-medlemmar att blockera beslut på alla andra frågor.
- Kina, Indien och Ryssland: Kina och Indien kräver avskaffande av AMS-stödet som en förutsättning för ytterligare förhandlingar, eftersom de vill se lika villkor för alla WTO-medlemmar. Kina och Indien hävdar att EU, USA och Kanada konsekvent har tillhandahållit handelssnedvridande subventioner till sina jordbrukare på mycket högre belopp än det tak som gäller för utvecklingsländer, och de vill därför se avskaffandet av AMS-stödet som utgångspunkt för förhandlingarna, i motsats till EU, vars mål det är att minska det. Inför den 11:e ministerkonferensen i Buenos Aires har Ryssland lagt fram 1) ett nytt förslag som efterlyser en utfasning och slutligt avskaffande av särskilda skyddsåtgärder (SSG:er) som är tillåtna enligt avtalet om jordbruk samt 2) ett utkast till beslut om att hitta en ”permanent lösning” på frågan om offentlig lagerhållning för försörjningsberedskapsändamål.

- Cairnsgruppen omfattar 17 exportländer, vars gemensamma intresse är att minska handelshinder som är skadliga för jordbruket, och gruppen är mycket kritisk till de industriländer som upprätthåller en hög stödnivå. Inför den 11:e ministerkonferensen i Buenos Aires har gruppen föreslagit att 1) tillverkning och inhemskt stöd måste omfattas av större kontroll i syfte att ytterligare främja reformprocessen, 2) bestämmelser om produktionsstöd och handelssnedvridande inhemskt stöd måste ha en begränsande inverkan samt att 3) produktspecifik koncentration av stöd måste åtgärdas.
- G10-länderna (en grupp utvecklade nettoimportörer av livsmedel, bl.a. Japan, Norge och Schweiz) vill se ett nytt ramverk grundat på värdet av jordbruksproduktionen. De är ovilliga att diskutera produktspecifikt stöd och är inte redo att acceptera kraftiga nedskärningar i sitt handelssnedvridande stöd.
- Utvecklingsländerna, som representerar tre fjärdedelar av WTO:s medlemmar, försöker skydda sina egna grödor och lyfter fram icke-handelsrelaterade frågor (livsmedelssäkerhet, försörjningsmöjligheter, fattigdom, sysselsättning på landsbygden osv.). De efterlyser också en särskild och differentierad behandling anpassad till deras specifika situation. Inför konferensen i Buenos Aires lade utvecklingsländerna fram flera förslag för att minska det handelssnedvridande stödet och det produktspecifika aggregerade stödmåttet. C4-länderna (Benin, Burkina Faso, Tchad och Mali) efterlyste särskilt nedskärningar i industriländernas handelssnedvridande bomullsstöd.

EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Under iakttagande av att kommissionens förhandlingsmandat respekteras har parlamentet hela tiden stöttat de europeiska företrädarnas insatser för att säkra framsteg i Doharundan och nå ett välbalanserat avtal (resolutionerna av den 4 april 2006 (EUT C 293 E, 2.12.2006), den 9 augusti 2008 (EUT C 9 E, 15.1.2010), den 16 december 2009 (EUT C 286 E, 22.10.2010), den 14 september 2011 (EUT C 51 E, 22.2.2011), den 21 november 2013 ([T7-0511/2013](#)), den 26 november 2015 (EUT C 366, 27.10.2017) och den 15 november 2017 ([P8_TA\(2017\)0439](#))).

En delegation från Europaparlamentet deltog i den senaste av WTO:s parlamentariska konferenser som ägde rum i anslutning till den 11:e ministerkonferensen i Buenos Aires i december 2017.

François Nègre
02/2020

